

Nr 275.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer; given Stockholms slott den 30 maj 1941.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer.

GUSTAF.

Gustav Möller.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i vissa delar av lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer.

Härigenom förordnas, *dels* att 1 och 6 §§ lagen den 11 juni 1937 om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att 7 § samma lag skall upphöra att gälla:

1 §.

Där inom område och under tid, som Konungen äger bestämma, ombord å svenskt fartyg tjänstgörande person, som är försäkrad jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, till följd av krigsåtgärd drabbas av olycksfall i eller utom arbetet, skola — under tillämpning i övrigt av stadgandena i nämnda lag med undantag av 27 § första stycket, andra punkten, samt andra stycket — i fråga om sådant olycksfall nedan angivna särskilda bestämmelser gälla.

Vad i första stycket sägs om person, som tjänstgör ombord å svenskt fartyg, skall äga motsvarande tillämpning å statlig befattningshavare, som under utövande av sin befattning tjänstgör ombord å utländskt fartyg.

6 §.

Arbetsgivare är — — — denna lag.

Å tillägg till försäkringsavgift, varom i första stycket sägs, skall tilläggsavgift eller bidrag enligt 16 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete icke erläggas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1941.

¹ Beträffande 1 § jmf. prop. 111/1941.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 maj
1941.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, finans- och handelsdepartementen anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, fråga om *vissa ändringar i lagen om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer* samt anför:

I framställningar den 7 mars 1941 av Sveriges redareförening och de ombordanställdas organisationer samt den 7 april 1941 av redareföreningen har hemställts om författningsändringar, vilka äga samband med nyssnämnda krigsförsäkringslag. Jag upptar nu de båda framställningarna till behandling var för sig.

Fråga om försäkring av sjömän för olycksfall utom arbetsplatsen samt å fritid.

Gällande bestämmelser.

Enligt 1 § *lagen den 11 juni 1937* (nr 348, ändrad genom lag den 15 december 1939, nr 854) *om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer* skola, där ombord å svenskt fartyg tjänstgörande person, som är försäkrad jämlikt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, drabbas av olycksfall i arbetet till följd av krigsåtgärd, i fråga om sådant olycksfall — med tillämpning i övrigt av vad i 1916 års lag stadgas — gälla vissa särskilda bestämmelser, upptagna i 2—8 §§ i lagen. I 1 § stadgas tillika, att Konungen äger föreskriva, inom vilka områden och under vilken tid dessa särskilda bestämmelser skola gälla. I 2—5 §§ givas regler för de i olika avseenden ökade förmåner, som skola utgå enligt krigsförsäkringslagen. Enligt 7 § må försäkring enligt lagen meddelas jämväl för olycksfall utom arbete, därvid föreskrifterna i 35 § i 1916 års lag skola äga tillämpning. Att märka är slutligen, att bestämmelserna i krigsförsäkringslagen ej avse personer, som tjänstgöra ombord å krigsfartyg, samt ej äga tillämpning i fråga om skada, som kan uppkomma därav, att Sverige råkat i krig (8 §).

— Det må omnämnas, att viss ändring av 1 § föreslagits i propositionen nr 111 till innevarande års riksdag. Propositionen har ännu icke behandlats av riksdagen.

Bestämmelser rörande områden och tid för krigsförsäkringslagens tillämplighet finnas givna i två kungörelser. I *kungörelsen den 26 augusti 1939* (nr 572) föreskrives, att lagen vid utbrottet av krig mellan europeiska stormakter, i vilket England, Frankrike eller Tyska riket deltagar, omedelbart skall träda i tillämpning med giltighet tills vidare beträffande samtliga farvatten; bestämmelserna skola dock icke gälla ifråga om olycksfall till följd av militära åtgärder i annat krig än nyss sagts. Vidare stadgas i *kungörelsen den 15 december 1939* (nr 855), att lagen skall äga tillämpning dels i Östersjön, Bottniska viken med Ålandshav samt Ålands och Åbo skärgårdar, Finska viken ävensom Rigaviken, dels ock inom vissa farvatten utanför Kina.

Redareföreningens m. fl. framställning den 7 mars 1941.

I skrivelse den 7 mars 1941 har Sveriges redareförening, Sveriges fartygsbefälsförening, svenska maskinbefälsförbundet, svenska sjöfolksförbundet, svenska stewartsföreningen och Sveriges radiotelegrafistförening hemställt om åtgärder, så att 1937 års krigsförsäkringslag kunde bli tillämplig även för ombord å fartyg anställd sjöman, som till följd av krigsåtgärd drabbades av olycksfall i utländsk hamn utom arbetsplatsen samt å fritid.

Till stöd för framställningen har anförts följande:

Under nu pågående krig hava fall inträffat, då ombord å fartyg anställd sjöman under besök i land drabbats av olycksfall till följd av krigsåtgärd. Sådana besök äro ofta nödvändiga för att i fartygets angelägenheter söka rederiets ombud i vederbörande hamn eller eljest för att förrätta nödiga inköp för fartygets eller egen räkning. Vid bombanfall under flygraidar händes det icke sällan, att besättningen nödgas söka skyddsrum i land. Det kan icke anses tillfredsställande, att olycksfallsersättning icke därvid utgår, om olycksfall skulle inträffa. Vi förstå, att man härutinnan tillämpar samma regler som vid civilolycksfall, men detta synes under rådande krigsförhållanden icke vara riktigt. De risker besättningsmännen å fartyg i vissa utländska hamnar för närvarande äro utsatta för vid dylika tillfälliga besök i land torde motivera ett tillämpande av krigsolycksfallsförsäkringslagen jämväl i sådana fall.

Yttranden.

Över framställningen hava efter remiss yttranden avgivits av försäkringsrådet, riksförsäkringsanstalten, kommerskollegium och de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening.

Försäkringsrådet erinrar inledningsvis därom, att krigsförsäkringslagens tillämpningsområde i de förut omförmälda kungörelserna bestämts till farvatten eller sjöområden. Såsom farvatten torde även förstås själva vattenbassängen i en hamn. Däremot torde icke kajerna i hamnen eller därinnanför belägna områden av hamnen kunna hänföras till begreppet farvatten. Med

en sträng tolkning skulle således ersättning enligt krigsförsäkringslagen icke kunna utgå i det fall, att en bomb slog ned på ett fartyg, som låge vid kaj i hamn, och en på kajen invid fartyget arbetande besättningsman träffades av bombsplitter. Icke heller skulle ersättning utgå, om bomben slog ned på kajen. Däremot skulle ersättning utgå vare sig bomben slagit ned å fartyget eller å kajen, om besättningsmannen, då han befunde sig ombord å fartyget, träffats av splittret.

Försäkringsrådet anför härefter beträffande spørsmålet om inbegripande under krigsförsäkringslagen av krigsolycksfall i arbete i utländsk hamn:

Kungörelsernas avfattning synes knappast tillåta ett inordnande under lagen av de nyss omnämnda gränfallen. Då ett sådant resultat uppenbarligen icke kan godtagas, skulle man för att i de påtalade gränfallen kunna utgiva ersättning enligt krigsförsäkringslagen nödgas gå emot ordalydelsen i 1 § krigsförsäkringslagen och nyssnämnda kungörelser. Försäkringsrådet finner därför lämpligt, att dessa kungörelser — i den utsträckning förhållandena kunna anses kräva — kompletteras med bestämmelser, att lagen är tillämplig jämväl då å fartyg tjänstgörande person i arbetet drabbas av krigsolycksfall inom landområde. Landområdena synas i varje fall böra omfatta kajer och själva hamnområdena men starka skäl tala för, att ersättning enligt krigsförsäkringslagen även bör utgå för olycksfall till följd av krigsåtgärd, som drabbar sjöman då denne i tjänsteärende exempelvis för besök å konsulat nödgas uppehålla sig å område utanför själva arbetsplatsen d. v. s. hamnen. Vid gillande av denna uppfattning synes i kungörelserna området för krigsförsäkringslagens tillämpning å sjöman vid krigsolycksfall till lands lämpligen kunna angivas som den ort, där fartyget befinner sig. En närmare bestämning torde vara svår att finna.

Ett bifall till framställningen i nu ifrågavarande del skulle således icke kräva någon ändring i krigsförsäkringslagen.

I fråga om krigsolycksfall utom arbetet erinrar försäkringsrådet om att den utvägen redan står öppen för redarna att teckna frivillig försäkring. Härom anföres vidare:

Systemet med frivillig försäkring för krigsolycksfall utom arbete kan emellertid hava vissa brister. Även om den nu remitterade framställningen kan anses utgöra uttryck för enighet mellan arbetsgivare- och arbetarparter i frågan, att försäkring för krigsolycksfall utom arbete bör föreligga, kan det dock tänkas förekomma exempelvis, att arbetsgivare underlåter teckna sådan försäkring eller att sådan försäkring icke kommer att föreligga på grund av att fartyg överlåtes från en redare till en annan. För att förebygga dylika fall, synes det erforderligt vidtaga sådan ändring av krigsförsäkringslagen, att försäkring för krigsolycksfall utom arbete göres obligatorisk liksom försäkring för olycksfall i arbete, d. v. s. att i krigsförsäkringslagen olycksfall utom arbete likställes med olycksfall i arbete. Detta skulle innebära, dels att 1 § krigsförsäkringslagen finge omarbetas att avse olycksfall och icke endast olycksfall i arbete, dels ock att nuvarande bestämmelsen i 7 § slopades.

En ledamot av rådet förklarar sig anse, att försäkringen enligt gällande bestämmelser omfattar jämväl olycksfall i land, därest den av olycksfallet träffade varit stadd i tjänsteärende eller, om frivillig försäkring tecknats för olycksfall utom arbete, uppehållit sig t. ex. å en nöjeslokal. Med hänsyn till

den tolkning försäkringsrådets majoritet gåve åt gällande bestämmelser syntes dock ändring av kungörelserna erforderlig.

Fyra ledamöter anföra:

Av framställningen framgår ej, huruvida organisationerna beaktat den möjlighet till frivillig försäkring för krigsolycksfall utom arbete, som 7 § krigsförsäkringslagen lämnar. Då organisationerna synas vara eniga om, att försäkring bör finnas även för sådant olycksfall, torde vederbörande böra begagna sig av nämnda försäkringsform.

Riksförsäkringsanstalten anser gällande lag böra givas den tolkningen, att varje av krigsåtgärd förorsakat olycksfall i arbete, som drabbat å fartyg tjänstgörande person, medan fartyget befinner sig i angivet farvatten — även vissa olycksfall i arbete, som inträffat under vistelse i land — skall anses som krigsolycksfall, därest förutsättningarna för lagens tillämplighet i övrigt föreligga. Efter att i anslutning härtill hava givit exempel å olycksfall av skilda slag, som enligt anstaltens mening fölle under lagens bestämmelser, framhåller anstalten att, med hänsyn till tillämpningsbestämmelsernas ordalydelse, ett förtydligande av desamma möjligen kunde anses vara motiverat.

Riksförsäkringsanstalten anför vidare, att det måste anses skäligt, att ersättning såsom för krigsolycksfall utginge även för sådant olycksfall, som drabbat å fartyg tjänstgörande person under landpermission i privat ärende, t. ex. för verkställande av inköp för egen räkning eller för besök å nöjeslokal el. dyl. Beträffande åtgärder härför yttrar anstalten:

Försäkringsskyddet kan enklast uppnås genom utnyttjande av den i 7 § krigsförsäkringslagen stadgade rätten för arbetsgivaren att teckna frivillig försäkring enligt lagen för olycksfall utom arbetet. I sådant fall förutsattes för vinnande av säkerhet, att sådan försäkring tages, avtal härom mellan vederbörande arbetsgivare- och personalsammanslutningar.

Därest det emellertid skulle anses lämpligare att införa berörda olycksfall, vilka nu ej omfattas av den obligatoriska försäkringen, under denna, erfordras en ändring av 1 § krigsförsäkringslagen av innebörd, att ersättning enligt lagen skall utgå även för olycksfall utom arbetet. Som följd härav torde 7 § i lagen böra utgå. Anstalten får emellertid framhålla, att anstalten hyser principiella betänkligheter mot att utsträcka den obligatoriska försäkringen till att gälla även olycksfall utom arbetet. Erinringar kunna också framställas mot att bryta den överensstämmelse mellan krigsförsäkringslagen och olycksfallsförsäkringslagen, som nu förefinnes beträffande de olycksfall, som obligatoriskt omfattas av de båda lagarna.

En ledamot av anstalten anför, att den enda form, varigenom frågan om försäkring för krigsolycksfall utom arbetet kunde lösas på ett tillfredsställande sätt, vore den obligatoriska försäkringsformen. Denne ledamot hyste för sin del icke några principiella betänkligheter mot att under nu rådande utomordentliga förhållanden utsträcka den obligatoriska försäkringen till olycksfall utom arbete.

Kommerskollegium tillstyrker omedelbara åtgärder för uppnående av det med redareföreningens m. fl. framställning avsedda syftet.

De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening framhåller, att olycksfall, som drabbar sjöman under den tid denne i fartygets angelägenheter gör

besök i land, av försäkringsinrättningarna redan nu betraktades såsom olycksfall i arbete. Skulle formuleringen i gällande kungörelser anses otidlig därutinnan, borde ändring vidtagas.

Utvidgning av lagen att omfatta även olycksfall, som drabbade sjöman, då denne under sin fritid i egna angelägenheter begåve sig i land, funne föreningen icke vara av behovet påkallad, då vederbörande arbetsgivare genom 7 § erhållit möjlighet att frivilligt försäkra sina arbetare jämväl för olycksfall utom arbete.

Svenska olycksfallsförsäkringsbolagens pool för krigsolycksfallsförsäkring, som avgivit yttrande till föreningen, framhåller, att ändring av gällande bestämmelser på sätt föreliggande framställning avsåge, givetvis komme att föranleda premieförhöjning å de router, som berörde utländska hamnar.

I den av Sveriges redareförening och de ombordanställdas organisationer gjorda framställningen är fråga om två olika spörsmål rörande tillämpligheten av 1937 års krigsförsäkringslag. Framställningen avser nämligen dels det fall, när krigsolycka drabbar den ombordanställda, då han å utländsk ort visserligen är i arbete men icke befinner sig ombord å sitt fartyg eller eljest inom de sjöområden, där lagen enligt utfärdade kungörelser äger tillämpning, och dels det fall, då den ombordanställda drabbas av krigsolycka, under det att han å utländsk ort icke är i arbete i lagens mening, t. ex. då han under fritid besöker ett konsulat eller en nöjeslokal.

Departements-
chefen.

I det första fallet synes mig uppenbart, att krigsförsäkringslagen bör vara tillämplig. Huruvida gällande bestämmelser kunna tolkas så, att ifrågavarande fall går in under lagen, är föremål för olika meningar i remissyttrandena. För att undanröja varje tveksamhet härutinnan har jag för avsikt föreslå förtydligande av ordalydelsen i gällande kungörelser. Ändring i krigsförsäkringslagen synes däremot icke erforderlig.

Vad därefter beträffar frågan om försäkring för krigsolycka under tid, då den ombordanställda å utländsk ort icke är i arbete, må erinras därom, att arbetsgivaren enligt krigsförsäkringslagens 7 § äger rätt att teckna frivillig försäkring för olycksfall utom arbetet till följd av krigsåtgärd. Någon säkerhet för att försäkring vid inträffat olycksfall föreligger finnes emellertid icke, därest ej obligatorisk försäkring genomföres även för sådana fall. Det synes mig rimligt, att de ombordanställda under nu rådande utomordentliga förhållanden äro försäkrade för de risker, varom sålunda är fråga. Mot en sådan inställning i sak har invändning icke heller gjorts i yttrandena. De rent principiella betänkligheter, som kunna anföras mot att krigsförsäkringslagen gives en sådan omfattning, synas mig icke få tillmätas avgörande betydelse. Jag vill därför, i överensstämmelse med vad försäkringsrådet framhållit, föreslå, dels att 1 § krigsförsäkringslagen omarbetas så, att den — inom de områden Konungen bestämmer — kommer att gälla vid krigsolycksfall över huvud och icke blott krigsolycksfall i arbete och dels att 7 § samma lag upphäves. Vid omarbetningen av 1 § torde böra iakttagas de jämkningar av paragrafens lydelse, som föreslagits i det genom

propositionen nr 111 till innevarande års riksdag framlagda förslaget till lag angående ändrad lydelse av 1 § krigsförsäkringslagen. Jämväl försäkringen för olycksfall utom arbetet synes böra gälla allenast om olycksfallet inträffat å utrikes ort. Bestämmelse härom torde böra införas i kungörelserna. Av upphävandet av 7 § följer då, att arbetsgivaren ej kan taga frivillig försäkring för krigsolycksfall utom arbetet i svensk hamn. Detta resultat läser dock icke strida mot grunderna för krigsförsäkringslagen.

De föreslagna lagändringarna torde böra träda i kraft den 1 juli 1941. 1 § blir i sin nya lydelse tillämplig å krigsolycksfall, som därefter inträffa.

Fråga om ändrade grunder för beräkning av tilläggsavgifter och bidrag för bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet.

Gällande bestämmelser.

Enligt 16 § *lagen om försäkring för olycksfall i arbete* skall såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet för varje försäkring i anstalten till statsverket erläggas tilläggsavgift med belopp, motsvarande fem procent av försäkringsavgiften, beräknad utan hänsyn till avdrag, som omförmäles i 11 § i lagen.

Försäkringsbolag, som avses i 4 § i lagen (ömsesidigt socialförsäkringsbolag), är också skyldigt att till statsverket erlägga bidrag till bestridande av nämnda omkostnader. Bidraget erlägges för varje räkenskapsår med belopp, motsvarande tre procent av summan av försäkringsavgifterna — utan hänsyn till nyssnämnda avdrag — för de i bolaget under räkenskapsåret tagna försäkringar.

Bestämmelserna i 16 § av 1916 års lag äro på grund av stadgandena i 1 § i *1937 års krigsförsäkringslag* tillämpliga med avseende å försäkringar enligt sistnämnda lag. Vidare må nämnas, att arbetsgivare jämlikt 6 § krigsförsäkringslagen är pliktig att till den försäkringsinrättning, i vilken hos honom anställda äro försäkrade jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, erlägga det tillägg till tidigare bestämd försäkringsavgift, som må föranledas av tillämpningen av krigsförsäkringslagen.

Framställning av redareföreningen.

I skrivelse den 7 april 1941 har redareföreningen hemställt om sådan lagändring, att tilläggsavgifter och bidrag för bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet måtte reduceras till belopp, som må anses skäligen.

Inledningsvis har redareföreningen omnämnt, att, sedan svenska olycksfallsförsäkringsbolagens pool för krigsolycksfallsförsäkring övertagit de ömsesidiga bolagens olycksfallsförsäkringar, jämlikt mellan poolen och bolagen träffad överenskommelse en tilläggsavgift å försäkringarna av fem pro-

cent utginge, varav tre procent inlevererades till staten. Såsom motiv för sin hemställan har redareföreningen därefter anfört:

Vid fastställandet av tilläggsavgifter och bidrag hava de försäkringsavgifter, som utgå under normala tider och som undergå endast relativt små förändringar, lagts till grund. De premier, som erläggas för försäkring enligt krigsolycksfallsförsäkringslagen, ligga på ett väsentligt mycket högre plan än de, som utgå jämlikt den civila olycksfallsförsäkringslagen. Sålunda debiteras för de fartyg, som sysselsättas i icke fri trade väster om Skageracks-spärren, för närvarande ej mindre än 500 kronor per man och månad. Enligt av föreningen inhämtade uppgifter har, sedan krigsolycksfallsförsäkringslagen började tillämpas och till den 1 april detta år, totalbeloppet av premierna uppgått till för riksförsäkringsanstalten cirka 4,100,000 kronor samt för poolen cirka 9,600,000 kronor, eller totalt sett cirka 13,700,000 kronor.

Visserligen har försäkringsgivarnas arbete i icke ringa grad ökats tillfölje krigsolycksfallsförsäkringarna, vilka understundom kunna förorsaka dem tämligen omfattande utredningar. Uppenbart är likväl, att denna ökning av verksamheten på intet sätt står i förhållande till de mycket stora bidrag därtill, som nu utgå. Med hänsyn härtill måste en väsentlig nedsättning vara berättigad och med det snaraste komma till stånd.

Yttranden.

Över redareföreningens framställning hava efter remiss yttranden avgivits av försäkringsrådet, riksförsäkringsanstalten, statskontoret och de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening.

Riksförsäkringsanstalten omnämner, att tilläggsavgifter och bidrag enligt 16 § olycksfallsförsäkringslagen under budgetåret 1938/39 — närmast före krigsutbrottet — utgjort sammanlagt 1,559,363 kronor 91 öre eller något mer än hälften av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet under samma tid. Under tiden september 1939—mars 1941 hade krigstilläggspremierna uppgått till 13,750,000 kronor. Motsvarande tilläggsavgifter och bidrag, vilka vore inräknade i nyssnämnda belopp, uppginge till i runt tal 509,000 kronor eller i genomsnitt omkring 27,000 kronor för månad. Denna ökning i förvaltningstilläggen motsvarade en femtedel av samtliga tilläggsavgifter och bidrag under budgetåret närmast före krigsutbrottet. Anstalten anför härefter:

Även om krigsförsäkringen föranlett åtminstone riksförsäkringsanstalten vissa ökade förvaltningskostnader, så uppgå dessa likväl icke tillnärmelsevis till de belopp, varmed förvaltningstilläggen ökat. Visserligen föranleder regleringen av krigsskadorna ett i förhållande till olycksfallens antal mycket omfattande arbete, särskilt för utredning av efterlevandes rätt till ersättning, men det är likväl enligt anstaltens mening uppenbart, att förvaltningstilläggen i fråga om krigsförsäkringen äro avsevärt högre än som betingas av ökningen i förvaltningskostnaderna. Härtill kommer, att de på sista tiden alltmer intensifierade krigsåtgärderna mot handelssjöfarten nödvändiggjort en betydande ökning av krigstilläggspremierna på vissa trader, vilket, om grunderna för förvaltningstilläggens beräknande bibehållas, kommer att ytterligare öka deras belopp. Riksförsäkringsanstalten finner därför goda skäl föreligga för ett tillmötesgående av redareföreningens framställning.

Beträffande spörsmålet i vad mån förvaltningstilläggen kunna minskas anför riks försäkringsanstalten:

För bedömande av den reduktion av förvaltningstilläggen, som kan anses skälig, har anstalten verkställt en summarisk uppskattning av den ökning i anstaltens förvaltningskostnader — för såväl premiedebering som skadereglering — som föranletts av krigsförsäkringen. Anstalten har därvid kommit till den uppfattningen, att en *tilläggsavgift* av två procent av krigstilläggspremierna skulle, vid försäkring i riks försäkringsanstalten, kunna inrymma *hela* den ökning i förvaltningskostnader, som krigsförsäkringen föranleder för anstalten, och därutöver lämna skälig plats för den ökning av försäkringsrådets arbete, som kan ifrågakomma på grund av samma försäkring. I fråga om försäkring i ömsesidigt arbetsgivarbolag skulle *bidraget*, då någon rubbning av den nuvarande proportionen mellan tilläggsavgifter och bidrag icke i detta sammanhang synes böra ifrågakomma, böra bestämmas till tre femtedelar av tilläggsavgiften eller 1.2 procent av summan av krigstilläggspremierna för redare med försäkring i bolaget. Med utgångspunkt från att tilläggspremierna fortfarande avses skola utgå med samma belopp, vare sig krigsförsäkringen gäller i riks försäkringsanstalten eller i poolen, kommer skillnaden mellan tilläggsavgiftens och bidragets belopp liksom hittills att stå till det ömsesidiga arbetsgivarebolagets förfogande. Skillnadsbeloppet — i det nu avsedda fallet 0.8 procent av tilläggspremierna — är större än vad riks försäkringsanstalten vid nyssnämnda uppskattning funnit erforderligt för skaderegleringsarbete, motsvarande det, som i fråga om krigsförsäkringen åvilar bolaget.

För de erforderliga författningsändringarna kunna två alternativ komma i fråga. Enligt det ena skulle i 16 § olycksfallsförsäkringslagen införas ett undantag från stadgandena om tilläggsavgiftens och bidragets storlek. Med hänsyn till möjligheten av framdeles påkallad ytterligare justering av förvaltningstilläggets storlek i fråga om krigsförsäkringen synes detta undantagsstadgande böra givas den innebörd, att beträffande tilläggsavgift och bidrag för sådant tillägg till försäkringsavgift, som föranledes av krigsätgård under krig, vari Sverige ej är indraget, skall gälla vad Konungen därom förordnar. På grund av bestämmelse i 1 § lagen om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer skulle ett sådant stadgande utan ändring i sistnämnda lag bliva tillämpligt även i fråga om de i 6 § av densamma omnämnda tilläggen till försäkringsavgift. — Det skulle därefter ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, med vilka belopp tilläggsavgifter och bidrag i fråga om krigsförsäkringen skulle vid varje tid utgå, därvid förordnandet skulle avse icke blott sådant tillägg till försäkringsavgift, som omförmäles i 6 § lagen om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer, utan även sådant tillägg till försäkringsavgift enligt olycksfallsförsäkringslagen, som föranledes av krigsförhållanden, under vilka krigsförsäkringslagen är tillämplig.

Det kan emellertid synas mindre lämpligt att i olycksfallsförsäkringslagen införa ett sådant undantagsstadgande, då övriga med krigsförsäkringen sammanhörande förhållanden reglerats i särskild lag. Anstalten har därför undersökt möjligheterna för att åstadkomma ett förslag till en tillfredsställande lösning av det föreliggande spörsmålet utan ändring i olycksfallsförsäkringslagen. I detta avseende har anstalten tänkt sig, att i lagen om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer skulle — förslagsvis genom ett tillägg till 6 § — bestämmas, att tilläggsavgift och bidrag enligt 16 § olycksfallsförsäkringslagen icke skall beräknas å sådant tillägg till försäkringsavgift, som föranledes av tillämpningen av krigsförsäkringslagen. Däremot skulle

någon ändring av olycksfallsförsäkringslagens 16 § icke ifrågakomma. Tilläggsavgifter och bidrag skulle således fortfarande utgå med de i 16 § bestämda beloppen på den del av krigstilläggspremierna, som motsvarar ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen, varemot den del av tilläggspremierna, som motsvarar krigsförsäkringslagens ersättningar, skulle undantagas vid förvaltningstilläggets beräkning. Detta förfarande förutsätter, att en motsvarande uppdelning av de påförda krigstilläggspremierna kan göras. En sådan uppdelning erbjuder ingen större svårighet. Anstalten har med ledning av de krigsolycksfall, som inträffat under ett års tid från och med den 17 december 1939 (då viss ändring av krigsförsäkringslagen trädde i kraft) och som slutreglerats av anstalten, verkställt en preliminär uppskattning av huru stor del av krigstilläggspremierna, som kan anses belöpa på ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen. Enligt denna uppskattning motsvara ersättningarna enligt olycksfallsförsäkringslagen i runt tal fyra tiondelar av de sammanlagda ersättningarna enligt båda lagarna. Enligt detta alternativ skulle alltså tilläggsavgift utgå med $0.05 \cdot 0.4$ eller 2 procent av krigstilläggspremierna och bidrag med $0.03 \cdot 0.4$ eller 1.2 procent av krigstilläggspremierna, d. v. s. praktiskt taget samma belopp som enligt det första alternativet. De båda alternativen äro således ur ekonomisk synpunkt likvärdiga.

Anstalten förordar för sin del det senare alternativet.

Försäkringsrådet omnämner, att rådet (¹⁶/₅ 1941) haft att tillämpa krigsförsäkringslagen endast i ett tjugutal mål, av vilka dock flertalet varit av svårare beskaffenhet. Man syntes framdeles hava att räkna med en viss ökning av antalet dylika mål. Ifrågavarande ökning av rådets arbetsbörda torde dock, såvitt nu kunde bedömas, icke nämnvärt inverka på kostnaderna för rådets verksamhet.

Reglerna i 16 § olycksfallsförsäkringslagen om arbetsgivarnas bidrag till statsverket till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet syntes beträffande försäkringen enligt 1937 års krigsförsäkringslag leda till för redarna obilliga resultat. Försäkringsrådet ansåge sig därför böra tillstyrka, att bidraget i detta hänseende reducerades till ett mera skäligt belopp. I vilken grad en dylik sänkning borde ske, kunde försäkringsrådet i saknad av härför erforderligt primärmaterial icke bedöma.

Den för detta ändamål erforderliga bestämmelsen syntes lämpligen böra införas under 6 § i krigsförsäkringslagen.

Statskontoret tillstyrker, att föreliggande spörsmål löses enligt det av riksförsäkringsanstalten förordade alternativet.

De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening framhåller, att liksom statsverket tillkommande andel — tre procent — av försäkringsavgifterna för i bolagen tagna försäkringar genom krigstilläggspremierna ökat med belopp, som betydligt överstigit den av krigsförsäkringarna förorsakade höjningen av omkostnaderna, så hade de två procent, som försäkringsbolagen kunnat tillgodogöra sig, jämväl överstigit bolagens extra förvaltningskostnader för krigsförsäkringen. Föreningen anser därför, att en sänkning av tilläggsavgiftens och bidragets storlek vore skälig och lämplig samt tillstyrker riksförsäkringsanstaltens förslag att tilläggsavgift i fråga om krigstilläggspremierna

skulle sänkas till två procent och att det bidrag, som bolagen hade att gälda till statsverket, skulle bestämmas till 1.2 procent av krigstilläggspremierna. Det av anstalten föreslagna senare alternativet för genomförande av de erforderliga författningsändringarna syntes kunna godtagas, oaktat uppskattningen av huru stor del av krigstilläggspremierna, som kunde anses belöpa på ersättningar enligt olycksfallsersättningslagen, måste anses i viss mån schablonmässig. Några mera avsevärda felkällor torde emellertid en sådan beräkning knappast medföra.

Departement-
chefen.

Såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för riksförsäkringsanstaltens och försäkringsrådets verksamhet betalas — under benämning tilläggsavgift respektive bidrag — till statsverket viss procent å försäkringsavgifterna enligt olycksfallsförsäkrings- och krigsförsäkringslagarna, nämligen fem procent å försäkringar i riksförsäkringsanstalten och tre procent å försäkringar i de ömsesidiga bolagen. Procentsatserna hava fastställts med hänsyn till normala förhållanden. På grund av de särskilda risker, som förorsakas av kriget, utgå för krigsförsäkring höga premier. Dessa innefatta dels viss, förhöjd premie för ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen och dels premie för de särskilda ersättningarna enligt krigsförsäkringslagen. På grund av de höga premierna för krigsförsäkringarna inflyta tilläggsavgifter och bidrag för dessa med avsevärda belopp. Enligt vad i yttrandena vitsordats överstiga dessa belopp väsentligt de av krigsförsäkringarna förorsakade ökade förvaltningskostnaderna. I samtliga yttranden tillstyrkes därför nedsättning av tilläggsavgifter och bidrag.

Riksförsäkringsanstalten har framlagt olika alternativ för lagstiftning i ämnet samt, i syfte att då det gäller en krisfråga undvika ändring av olycksfallsförsäkringslagen, föreslagit ett tillägg till 6 § krigsförsäkringslagen av innebörd, att tilläggsavgift och bidrag enligt 16 § olycksfallsförsäkringslagen icke skall beräknas å sådant tillägg till försäkringsavgift, som föranledes av tillämpningen av krigsförsäkringslagen, men väl å den del av krigstilläggspremierna, som avser ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen. Motsvarande uppdelning av de påförda krigstilläggspremierna erbjöde enligt riksförsäkringsanstaltens mening icke större svårigheter. Enligt av anstalten verkställd preliminär uppskattning motsvarade ersättningarna enligt olycksfallsförsäkringslagen i runt tal fyra tiondelar av sammanlagda ersättningarna enligt nämnda lag och krigsförsäkringslagen. Tilläggsavgift komme härigenom att utgå med fyra tiondelar av fem procent eller två procent av krigstilläggspremiernas sammanlagda belopp och bidrag från bolagen med fyra tiondelar av tre procent eller 1.2 procent av samma belopp, ett resultat som anstalten även på annan väg kommit fram till såsom skäligt.

Riksförsäkringsanstaltens förslag, vilket tillstyrkts av såväl statskontoret som de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening, synes mig tillfredsställande och jag föreslår därför ändring av 6 § krigsförsäkringslagen i enlighet därmed.

Denna ändring synes liksom förut ifrågasatta ändringar i krigsförsäkringslagen böra träda i kraft den 1 juli 1941.

I överensstämmelse med vad i det föregående anförts har inom socialdepartementet upprättats förslag till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer.*

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över nämnda förslag, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Anders Lundstedt.

Förslag

till

Lag

angående ändring i vissa delar av lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer.

Härigenom förordnas, *dels* att 1 och 6 §§ lagen den 11 juni 1937 om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att 7 § samma lag skall upphöra att gälla:

1 §.

Där inom område och under tid, som Konungen äger bestämma, ombord å svenskt fartyg tjänstgörande person, som är försäkrad jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, till följd av krigsåtgärd drabbas av olycksfall, skola — under tillämpning i övrigt av stadgandena i nämnda lag med undantag av 27 § första stycket, andra punkten, samt andra stycket — i fråga om sådant olycksfall nedan angivna särskilda bestämmelser gälla.

Vad i första stycket sägs om person, som tjänstgör ombord å svenskt fartyg, skall äga motsvarande tillämpning å statlig befattningshavare, som under utövande av sin befattning tjänstgör ombord å utländskt fartyg.

6 §.

Arbetsgivare är — — — denna lag.

Å tillägg till försäkringsavgift, varom i första stycket sägs, skall tilläggavgift eller bidrag enligt 16 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete icke erläggas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1941.

¹ Beträffande 1 § jmf. prop. 111/1941.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 28 maj 1941.

Närvarande:

justitieråden FORSSMAN,
BELLINDER,
regeringsrådet LUNDEVALL,
justitierådet STERZEL.

Enligt lagrådet den 27 maj 1941 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 23 maj 1941, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av chefen för rättsavdelningen i socialdepartementet hovrättsrådet Sven Björholm.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

G. Lindencrona.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 maj
1941.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, ANDERSSON, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, finans- och handelsdepartementen anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, lagrådets den 28 maj 1941 avgivna utlåtande över det den 23 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer* samt hemställer, under förmälan att i lagförslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, vidtagits en jämkning av redaktionell natur, att förslaget måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Bertha Klemedtson.